

tivací), a vyznačuje dvě krajnosti v dosavadním poznání člověka, objektivistickou cestu scientistického zbožnění vědy a subjektivismus existencialistického opovrhování vědou a objektivitou. Tyto krajnosti chce pak překonat jakousi „třetí cestou“ (I. Hledání třetí cesty, str. 3–58). Proto analyzuje pojem a formy objektivivity, počínaje objektivitou tzv. Lebenswelt (= „první objektivita“), v níž je založena i objektivita (přírodovědecká (= „druhá objektivita“) a nakonec i „třetí objektivita“, vyšší než přírodovědecká, totiž objektivita vědění o člověku fenomenologicky pojatého. (II. Podstata a proměny podoby objektivivity, str. 59–220.) Tato „třetí objektivita“ zakládá právě onu „třetí cestu“ poznání člověka a lidské skutečnosti. Ta pak Strasserovi nemá znamenat nahrazení empirického vědění o člověku, nýbrž jen jeho jistou interpretaci: fenomenologické hledisko tu výsledkům věd dává vyšší smysl a hodnotu. Právě toto empirické vědění o člověku na fenomenologickém základě pak dává Strasserovi věřit v možnost konstituování nového ideálu vědeckosti, který již nebude oním ideálem oddlidštěného poznání scientistů 19. století. (III. Fenomenologie a zkušenostní věda o člověku, str. 221–283.)

Jiří Cetil

Wilhelm Totde: Handbuch der Geschichte der Philosophie. Bd. I. Altertum (Indische, Chinesische, Griechisch-römische Philosophie); unter Mitarbeit von Helmut Schröer. Verlag Vittorio Klostermann, Frankfurt a. M. 1964, 400 stran.

Dějiny filosofie dlouho postrádaly moderní příručku, která by rychle a spolehlivě uváděla do moderního bádání. První díl tohoto souboru leží před námi. Je rozdělen nejen podle okruhů, které poznáváme z jeho podtitulu, ale i na část obecnou, týkající se problémů, a na část speciální, týkající se autorů. Tato moderní bibliografie zahrnuje období 1920–1961 a registruje práce západní téměř v úplnosti a také podstatnější práce východoevropské filosofie, a to i příspěvky uveřejněné v časopisech. Mezi excerpovanými časopisy je i náš Sborník. Orientaci usnadňují dobře sestavené rejstříky.

Handbuch bude mít celkem tři svazky, druhý věnovaný středověku a třetí novověku. Úplné dílo bude nezbytnou součástí všech knihoven. Zejména nás však zaujme třetí díl, z něhož poznáme ohlas naší produkce — a to i z předválečného údobí — u našich sousedů.

Radislav Hošek

George B. Barbour: Unterwegs mit Teilhard. Auf den Spuren des Lebens in drei Kontinenten; Walter-Verlag AG Olten 1967, 264 stran. Přeloženo z anglického originálu *In the Field with Teilhard de Chardin*, New York 1965.

Barbourova kniha patří k teilhardovské literatuře biografické a vzpomínkové. Ladislaus Polgár ji ve své *Internationale Teilhard-Bibliographie* (Verlag Karl Alber, Freiburg—München 1965) zařadil do oddílu „Biographische Teilstudien“. G. B. Barbour, emeritní profesor geologie na universitě v Cincinnati, patřil k Teilhardovým blízkým spolupracovníkům a přátelům; seznámili se v Pekingu v r. 1924.

Ve své knize se Barbour nesnaží o ucelený výklad Teilhardova díla (tu se odvolává na studie Cuénoty a Ravenovy), píše především o Teilhardových čínských výzkumech z dvacátých a třicátých let; hodně vzpomíná ovšem i na svoje pozdější setkání s Teilhardem v severní Africe a v USA. Barbourovi však nejde ani o čistě odborné zhodnocení přítelových zásluh na poli geologie a paleontologie. Zaměření a smysl své práce naznačuje úvodními slovy druhé kapitoly: Teilhard se stal jako filosof a mystik tak pověstný, že ten, kdo ho neznal osobně, si jen stěží může představit, jaký byl jako vědec a člověk.

Osobnost francouzského jezuita, vědce a filosofa nám v Barbourově knize dokresluje i četné Teilhardovy dopisy. V mnoha z nich se Teilhard zmiňuje o svých vědeckých a spisovatelských plánech, zamýšlí se nad smyslem své práce a někdy si i stěžuje nad překážkami a neporozuměním, s nímž se setkává. (Např. v Teilhardově dopise ze září 1940 čteme o plánu napsat knížku napul vědeckou a napul filozofickou, do níž by uložil nejmilejší a nejpodstatnější ze svých myšlenek a představ; jde o pozdější práci *Le phénomène humain*. Zároveň Teilhard vyslovuje naději, že její uveřejnění nenarazí na těžkosti ze strany jeho řádu.)

V závěrečné kapitole si Barbour alespoň ve zkratce všimá ohlasu, který Teilhardovo dílo vyvolalo mezi vědci, filosofy a teology. Zmiňuje se také o dnes už dobře

známém Medawarové odsudku Teilhardových názorů, zvláště jeho vývojové koncepce. (Medawarův článek O Teilhardovi de Chardin z časopisu *Mind* 1961 vyšel i německy ve sborníku Club Voltaire 1963.) Z prací Teilhardovi příznivě nakloněných upozorňuje zde Barbour zvláště na Dobzhanského poznámky o Teilhardovi v knize *Manking Evolving* (Yale University Press 1962). — Barbourova kniha o Teilhardovi putování po stopách života (vyšla už i ve francouzském překladu) si zaslouží pozornosti všech Teilhardových čtenářů.

Jiří Gabriel

Jaakko Hintikka: Models for modalities. Selected Essays. D. Reidel Publishing Company, Dordrecht-Holland, Synthese Library, 1969, vii + 222 pp.

This volume contains the author's Introduction, nine of his articles (modified or expanded) which have been published in various journals, proceedings etc. or have been read on Colloquiums or Congresses, a note on the origin of the essays, index of names and index of subjects. The nine essays are under four headings: I. Methodological orientation (1 essay), II. The logic of existence (2 essays), III. The semantics of modality (4 essays), IV. Conceptual analyses (2 essays). — The reviewed volume gives a representative picture of Hintikka's methods of semantic analysis whether applied to the problems of existence or to the problems of modality, perception a.s.o. The Hintikka's main tool — the concept of the "model set" — is of course not the only means of a logical analysis; however, it represents a very interesting modification of the Leibnizean (or recently: Carnapian) idea of the "possible worlds". There are some misprints in this volume and certainly some questionable passages. We would also have appreciated, if more remarks had been made where the author refers to some concepts a.s.o. which have been explained by him elsewhere (e.g. p. 10: the Reader cannot understand some commentaries made by the author in case that he is not familiar with what is C.K.K.* a.s.o.

Pavel Materna

Karel Lambert, ed.: Philosophical Problems in Logic. Some Recent Developments. D. Reidel Publishing Company, Dordrecht-Holland, Synthese Library, 1970, v + 178 pp.

Contains seven essays "based on addresses presented during a colloquium on free logic, modal logic and related areas held on the University of California at Irvine, in May of 1968" (K. Lambert: Preface). Hintikka's essay ("Existential Presuppositions...") is reprinted also in "Models for Modalities". The other essays concern the problems connected with modal logics (semantics: K. Lambert et Bas C. van Fraassen, Dana Scott; more technical questions: Richmond H. Thomason), with the semantics of the theory of types (H. Leblanc, R. K. Meyer), with the three-valued and free logics (Peter W. Woodruff) and with the probability (J. M. Vickers). Index of names. A very informative and representative book. Some misprints.

Pavel Materna

Henry E. Kyburg, Jr.: Philosophy of Science: A Formal Approach. The Macmillan Company, N. Y. and Collier-Macmillan Limited, London, 1968, xii + 332 pp.

This is an introduction to philosophy of science containing eight "general" chapters (ch. 1–7, 14) and six "special" chapters concerning some problems of special sciences. The general chapters concern the concept of formal system and the problems of inductive (probabilistic) methodology, the last chapter giving some survey of problems connected with such paradoxes of the modern philosophy of science as is "paradox of confirmation" ("ravens") and Goodman's problem ("grue"). The author tries to apply the contemporary rigid methodology based on the theory of formal systems. Informative as the book is it is unfortunately not free from some vagueness and a great number of errors (and misprints). (Some of them are commented in the *Journal of Symbolic Logic* 34/4, 1969, p. 643–644 by David Miller.) All the same, it may be useful for a beginning but critical reader.

Pavel Materna